

12 VIHAST --- MEEST

Reginald Rose

12 VIHAST MEEST

Twelve Angry Men
1955

Inglise keelest tõlkinud Anu Lamp

Kahes osas

Lavastaja → HENDRIK TOOMPERE

Kunstnik → ERVIN ÕUNAPUU

Helikujundajad → LAURI KALDOJA ja
TRISTAN REBANE

Valguskujundajad →

HENDRIK TOOMPERE ja PRIIDU ADLAS

Etenduse juht → KARIN UNDRITS

Esietendus 4. märtsil 2023 suures saalis.

VANEMKOHTUNIK (HÄÄL) – Rein Oja

Üks mees on surnud. Teise mehe elu on kaalul. Ma palun teid tungivalt arutleda ausalt ja läbimõeldult. Kui teil on õigustatud kahtlus, peate tooma mulle otsuse „mitte süüdi“. Kui aga siiski õigustatud kahtlust pole, peate oma puhta südametunnistuse järgi leidma süüdlase. Ükskõik kuidas te otsustate, aga teie otsus peab olema ühehäälnine. Juhul kui te leiate süüdlase, ei võta kohus arvesse armuandmispalvet. Sel juhul on surmanuhtluse kohaldamine sunduslik.

VANDEKOHTU ESIMEES – Hendrik Toompere

Kuulge, teie. Tahate olla minu asemel? Palun. Istuge siia. Võtke vastutus enda peale. Ma ei ütle ühtegi sõna. Kõik.

TEINE VANDEKOHTUNIK – Raimo Pass

Oodake üks minut! Ma arvan, et me peaksime ...
Kas me ei peaks ... ?

NELJAS VANDEKOHTUNIK – Jan Uuspõld

Me ei saa kauem enam lasta emotsionaalsetel pursetel ennast mõjutada. Härrased, see lugu baseerub mõistuspärasel ja loogilisel faktireal. Katsume sellega arvestada.

KOLMAS VANDEKOHTUNIK – Andres Puustusmaa

Mõnikord ma mõtlen, et me elaksime palju paremini, kui me pigistaksime neil pätivõsukestel enne kõri kinni, kui nad midagi kokku keerata jõuavad. Mõistate? Me hoiaksime niiviisi palju aega ja raha kokku.

**VIIES VANDEKOHTUNIK –
Viire Valdma**

Ma olen terve oma elu elanud agulis ...
Ma mängisin hoovis, mis kubises
prügist. Võib-olla ma haisen veel
praegugi selle järel.

**KUUES VANDEKOHTUNIK –
Jüri Tiidus**

Ma otsisin motiivi. See on väga tähtis.
Kui motiivi pole, milles siis asi on?

**SEITSMES VANDEKOHTUNIK –
Christopher Rajaveer**

Mida kiiremini me õhtule saame, seda parem. Mul on tänaõhtusele jalkafinaalile piletid.

**KAHEKSAS VANDEKOHTUNIK –
Harriet Toompere**

Ma ei ürita teid ümber veenda. Ma tahan teile lihtsalt öelda, et me räägime siin ühe inimese elust. Me ei saa otsustada viie minutiga. Oletame, et me eksime?

ÜHEKSAS VANDEKOHTUNIK – Martin Veinmann

See on ainult üks öö. Aga üks poiss
võib surra.

KÜMNES VANDEKOHTUNIK – Merle Palmiste

Me ei võlgne talle midagi. Ta sai
korraliku protsessi. Oli nii, eks? Mis te
arvate, mis üks kohtuprotsess maksma
läheb? Olgu õnnelik, et ta selle sai.

ÜHETEISTKÜMNES VANDEKOHTUNIK – Karmo Nigula

Vabandust. See kaklus. Me ei ole siin selleks, et kakelda. Meil lasub vastutus. Ma olen alati arvanud, et see on demokraatia tähelepanuväärne avaldusvorm. Et meile ... uhh ... kuidas seda öeldagi? Et meile antakse teada. Et meile saadetakse posti teel kirjalik teade tulla siia ja otsustada ühe inimese süü või süütuse üle, kellest me kunagi pole midagi kuulnud. Oma otsusega ei saavuta ega kaota me midagi. See on üks meie tugevuse põhjusi. Me ei tohiks siin isiklikuks minna.

KAHETEISTKÜMNES VANDEKOHTUNIK – Markus Luik

Ma ütlen teile, me oleme õnnega koos, et me mõrvajuhtumi saime. Ma kartsin, et on mõni murdvargus või vägistamine. Need on kõige igavamad.

VALVUR – Jüri Antsmäa

Nii, härrased. Kõik on kohal. Kui teil peaks midagi vaja olema, siis koputage. Ma olen kohe siinsamas teispool ust.

REGINALD ROSE

oli Ameerika filmistsenarist ja näitekirjanik (1920–2002). Tema loomingulise karjääri kõrgaeg langes kokku televisiooni võidukäiguga Ameerikas ja teda ongi nimetatud üheks Ameerika televisiooni kuldajastu täheks – nii populaarsuselt kui ka mõjukuselt. Rose kirjutas hulganisti telenäidendeid ja -stsenaariume oma aja teravatel ühiskondlikel teemadel ning kunstilises mõttes kujundas märkimisväärselt oma kaasaja teledraama žanrit. Rose sündis ja kasvas Manhattanil juristi peres. Ta õppis pisut aega New Yorgi ülikoolis, teenis II maailmasõjas USA armees, töötas reklaami-agentuuri *copywriter*’ina, Warner Bros ajakirjanikuna, aknapesijana, ametnikuna jm. Kirjutama hakkas ta juba 15-aastasena, kuid edu saavutas 30. eluaastatel. 1951. a õnnestus tal müüa telenäidend „Buss eikuhugi“ („Bus to Nowhere“) saatesarjale Studio One. Sama sari ostis kolm aastat hiljem, 1954. aastal ka tema näidendi „Kaksteist vihast meest“ – Rose’i meistriteose, mis tema üpris mahukast loomingust püsib tänaseni populaarne ja tihti mängitav paljudes maades. 1950.-1960. aastad olid talle loominguliselt väga viljakad ja edukad, ta kirjutas rohkesti tele- ja filmistsenaariume. Tuntud on kohtuteemaline seriaal „Kaitsjad“ („Defenders“), kus kohtunikest isa ja poeg käsitlevad tollaseid teravaid sotsiaalseid küsimusi nagu abort, sotsiaalne tõrjutus jm, film võitis kaks Emmy auhinda. Rose’i aktiivne loomeaeg kestis mitukümmend aastat, silmapaistvaid stsenaariume kirjutas ta veel 1980. aastatelgi, nagu „Kelle elu see lõpuks on?“ („Whose Life Is It Anyway?“, 1981) and „Põgenemine Sobiborist“ („Escape From Sobibor“, 1987). „Minu kaks armastust“ („My Two Loves“, 1986, kaasstsenarist) kujutas oma aja kohta avameelselt naistevahelist armastust.

Rose sai „Kaheteistkümne vihase mehe“ kirjutamiseks tõuke oma kogemustest, kui ta osales vandekohtus kaheksatunnisel mõrvajuhtumi

arutelul. Vandeteenistus oli ühiskondlik kohustus ning valitud isik pidi seda täitma. Vandekohtunikud valiti juhuvalikuga kohalike elanike seast, seega ei olnud valik poliitiline. Neile ei olnud kohtumõistmine igapäevatöö, vaid nad valiti teatud perioodiks. Vandekohtunikud pidid otsustama konsensuslikult, kas kohtualune on süüdi või mitte, alles seejärel määras kohtunik karistuse. Rose on meenutanud, et kohtu õhustik oli muljetavaldav ja pidulik – suur puitpaneelidega kohtusaal ja hõbejuukseline kohtunik jätsid talle rabava mulje. 1951 valmis telenäidend „Kaksteist vihast meest“, järgmisel aastal kirjutas ta selle põhjal teatriteksti ning 1957. aastal filmistsenaariumi. Filmi tõi linale Sidney Lumet. Selleks ajaks, kui Lumet asus „Kahteist vihast meest“ filmima, oli ta juba tunnustatud teatrilavastaja, kuid kinos alles algaja. Selle filmiga astus ta veenvalt kinomaailma ning kohe ka meistrite hulka. Kaks nädalat tehti intensiivselt proove, filmimine toimus kiiresti ja see võeti üles tegelikus, pisut klaustrofoobse õhustikuga kohtusaalis. Peaosades olid Henry Fonda, Lee Cobb, E.G. Marshall. Kriitikud võtsid filmi väga tunnustavalt vastu, kuid publik esialgu mitte eriti, kassatulu oli kesine. Kuid peatselt leidis publik filmi üles ning tänaseks on sellest saanud Ameerika filmiklassika. Ameerika Filmiinstituudi poolt 2003. a koostatud 50 legendaarseima filmikangelase hulgas on 28. kohal Henry Fonda Kaheksas vandekohtunik. Film „Kaksteist vihast meest“ oli 1957. a nomineeritud mitmele Oscarile. 1997. aastal tehti stsenaariumi põhjal uus film, režissööriks oli William Friedkin, peaosades särasid Jack Lemmon ja Georg Scott. Sellest on tehtud teisigi tuntud filmiversioone, näiteks Nikita Mihhalkovi „12“ (2007).

pealavameister Oskar Irve
lavameistrid Villi Vernik, Märt Päev,
Mihkel Roolaid, Sander Vaus
valgusmeistrid Raido Talvend, Sten-Erik Remmel
heli- ja videomeister Tristan Rebane
grimeerijad Siiri Lauri, Kristel Kärner, Marit Pruul,
Edith Eller, Marii Lotta
riietajad Kayre Pärnpuu, Jaanika Idvan,
Kaja Edovald, Annely Pahman

kunstnik-kujundaja Külliki Falkenberg
õmblejad Marvi Idol, Urve Lerman,
Inge Vagiström, Jana Volke
drapeerija Enna Jürine
butafoor-dekoraator Lea Ojam
tisler Toivo Sakk
tisler-dekoraator Juho Kokamägi
konstruktor Andrus Muuga
kostüümilao hoidja Kadri Varblane

lavastusala juhataja Mikk Lagemaa
valgusala juhataja Priidu Adlas
heli- ja videoala juhataja Tauno Makke
grimmiala juhataja Siiri Lauri
kostüümiala juhataja Piret Tang
rekvisiidiala juhataja Karin Tetsmann
lavastusjuht Andres Bergström
etendusteenistuse juht Johannes Tammsalu
peakunstnik Laura Pählapuu

kavalehe koostaja Ene Paaver
plakati foto autor, plakati ja
kavalehe kujundaja, proovifotod ja
autori foto Kadri Hallik

kunstiline juht Hendrik Toompere jr
teatrijuht Rein Oja

Peatoetaja

Toetajad

Partnerid

Teatri tegevust rahastab

KULTUURI MINISTEERIUM

Teatri pileteid müüb

